

Työpaikan huumeeseulonta

20.6.2023 14:53:00

TYÖPAIKAN HUUMESEULONTA

Yleistä

Työterveyshuollon huumenäytteenotto-ohjeistus perustuu *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:2, Huumausainetestaus työelämässä* –ohjeistukseen.

Työpaikkatestien sisältö ja käytännön toteuttaminen vaihtelevat yrityksittäin. ISLABin kautta saatavat virtsan huumeeseulonnat ja positiivisten tulosten varmistukset tekee Synlab (ent. Yhtyneet Medix Laboratoriot). Saatavissa on: **U-Huume-4** –paketti (55024, Synlab U –AlvHu4A), joka sisältää amfetamiinit, bentsodiatsepiinit, kannabiksen ja opiaatit sekä **U-Huume-7** –paketti (55025, Synlab U –AlvHu7B), joka sisältää edellä mainittujen lisäksi myös buprenorfiinin, kokaiinin ja barbituraatit. Menetelmien raja-arvot on ilmoitettu tutkimusohjekirjassa.

Huumeiden ja lääkeaineiden analyysit tehdään aina virtsanäytteestä. Muista, että työpaikkatestausta varten otettavat näytteet otetaan eri tavalla kuin normaalit kliiniset näytteet - erota siis, milloin on kysymys tavallisesta huumeetestistä ja milloin työpaikkahuumeetestistä.

Näytteitä saa ottaa vain asianmukaisesti huumausainetestaukseen perehdytetty terveydenhuollon ammattihenkilö.

Tutkimuspyynnön tekeminen ja henkilötietojen kirjaaminen

Asetuksen 218/2005, 4 §, 1 momentin mukaan huumausainetestä koskevan tutkimuslähetteen antaa lääkäri tai huumausainetestaukseen perehtynyt terveydenhoitaja. Tutkimuspyyntö tulee tehdä laboratoriotietojärjestelmään ja testattavalla tulee olla myös paperinen lähetelomake (Työpaikan huumeeseulat ISLAB 082).

Virtsanäytteen ottaminen

Näyte otetaan tutkimusta pyytävän organisaation työterveyshuollossa tai ISLABin näytteenottopisteessä valvotusti varmistaen, ettei näytettä pystytä vaihtamaan, laimentamaan tai muuten käsittelemään. Testattavan yksityisyyden suoja tulee varmistaa (valvonta hienotunteisesti): Intimiteettisuojan turvaamiseksi näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Näytteenoton jälkeen näyte sinetöidään ja koodataan.

Työpaikan huumeselonta

20.6.2023 14:53:00

Näytteenottovälineet

Työterveyshuollon huumeselonnoissa käytetään Synlabin toimittamia näytteenottovälineitä ja tarvikkeita, joihin kuuluu:

- Keltamusta-raitainen pahvinen lähetyskotelo
- Sinetöity pussi, jossa
 - lämpötilatunnistimella varustettu virtsanäytteen keräyspurkki (100 ml)
 - 2 keltakorkkista virtsanäyteputkea
 - koodattu sinetöintitarrapari (A ja B)
 - minigrip-pussin ja imeytysliinan
 - sinetöitävä muovinen näytteiden kuljetuspussi

Lähetelomake löytyy ISLABin lomakkeista nimellä *Työelämän huumetestaus* (sekä intranetissä että internetissä). Lähetelomake tarvitaan kolmena kappaleena.

Näytteenottovälineitä tilataan Synlab-Yhtyneet Medix laboratorioista (www.yml.fi/tarviketilaukset) tai pieniä määriä ISLABin laboratorioista:

- Kuopio:** Puijon laboratorion lajittelu puh 044-717 8746
Savotalon laboratorio puh 044-717 8807
- Joensuu:** Toimisto puh 044-717 8889
- Mikkeli:** Toimisto puh 044-7178924
- Savonlinna:** Toimisto puh 044-717 8956
- Iisalmi:** Toimisto puh 044-7178831
- Varkaus:** Toimisto puh 044-7178836
- Pieksämäki:** Toimisto puh 044-7178979

Työpaikan huumeseulonta

20.6.2023 14:53:00

Virtsanäytteen keräys

1. Sähköisen pyynnön lisäksi U –Huume-4 ja U –Huume-7 näytteenluovuttajalla pitää olla mukanaan *Työpaikan huumeseulat* -lähetelomake. Jos lomake ei ole testattavan mukana kolmena kappaleena, ota siitä kopiot tai tulosta lisää lomakkeita. **Kaikki lomakkeet on täytettävä.**
2. Tarkista, että lähettäjän kohdalle on kirjattu oikeat tiedot. Ellei ole, kirjaa ne (ks. osoitteet lähetteen alalaidasta).

Asiakasnumerot:

Aluelaboratorio	Asiakasnumero
ISLAB Pohjois-Karjala	1337
ISLAB Pohjois-Savo	1022
ISLAB Etelä-Savo, Mikkeli	1009
ISLAB Etelä-Savo, Savonlinna	2484

3. Tarkista, että lomakkeen oikean yläkulman kohdassa: *Eriävä vastausosoite* on merkitty lähettävän työterveyshuollon yhteystiedot.
4. Tarkista testattavan henkilöllisyys kuvallisesta kortista ja merkitse henkilöllisyyden toteaminen läheteeseen. Mikäli testattavalla ei ole kuvallista henkilökorttia, kysy henkilötunnus ja merkitse sekä lausuntona pyynnön yhteyteen että läheteeseen ettei henkilöllisyyttä ole varmistettu.
5. Kerro testattavalle näytteenoton kulku ja sen eri vaiheet - näin hänen on helpompi asennoitua testitilanteeseen.
6. Pyydä tutkittavaa jättämään päällysvaatteet, laukut ja muut irtotavarat WC:n ulkopuolelle valvottuun tilaan. Ohjaa tutkittava näytteenanto-WC:hen, tarkista tilan kunto ja poista käsisaippua WC:stä (jos mahdollista).
7. Pyydä tutkittavaa käärimään hihat ylös ja pesemään kätesensä ilman saippuaa ja kuivamaan ne kertakäyttöpyyhkeeseen.
8. Anna testattavan valita sinetöity, näyteputket sisältävä muovipussi. Tarkista testattavan kanssa pussin koskemattomuus ennen sen avaamista.
9. Pyydä testattavaa antamaan purkkiin noin 80 ml:aa ("vajaa desi") virtsanäytettä (vähintään 40 ml).
10. Testattava luovuttaa virtsanäytteen WC-tilassa siten, että taataan yksilön intimitteettisuoja.
 - Näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Mikäli näytteenantoa ei voida valvoa seuraamalla virtsaamista, luotettava näytteenanto on varmistettava kuulonvaraisesti. **Huom!** Tästä ei laiteta *Muita huomioita* -kohtaan merkintää. WC:n ovea ei saa lukita.

Työpaikan huumeselonta

20.6.2023 14:53:00

11. Mikäli testattava ei saa annetuksi virtsanäytettä, hänelle annetaan lasillinen vettä puolen tunnin välein (kuitenkin korkeintaan 1 litra). Annettu vesimäärä merkitään lähetelomakkeen *Muita huomioita* -kentän. Normaalisti virtsanäyte pystytään saamaan 2-3 tunnin kuluttua.
12. Totea näytteen kelpoisuus heti näytteenoton jälkeen.
 - Tarkista virtsan **lämpötila** välittömästi (4 min sisällä) näytteenottoastian lämpötilaindikaattorista. Hyväksyttävä lämpötila on 32-38°C. Kirjaa lämpötila läheteeseen.

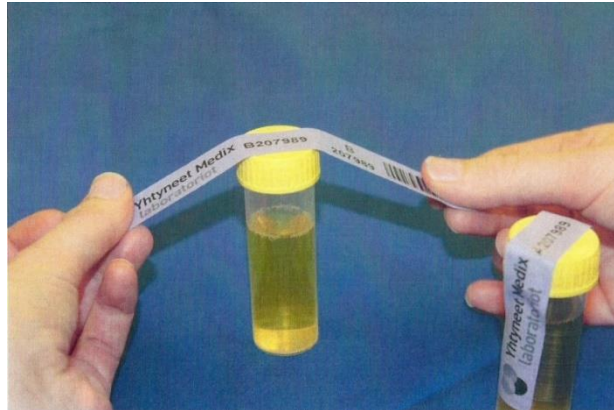
- Jos näytteen **ulkonäkö** tai **väri** poikkeaa normaalista, kirjaa asia läheteeseen.
- Jos epäilet näytteen aitoutta, pyydä uusi näyte ja/tai kirjaa asia läheteeseen.

Näytteen jako A- ja B-putkiin ja niiden sinetöinti

1. Asiakkaan läsnä ollessa avaa kumpikin näyteputki ja kaada keräyspurkissa oleva virtsanäyte niihin. Virtsa on oltava kummassakin putkessa vähintään 20 ml.
2. Sulje näyteputket kiertämällä niiden korkit tiukasti kiinni ja testaa, etteivät putket vuoda (putkien ulkopinnan on oltava kuiva ennen sinettitarrojen liimaamista).
3. Sinetöi astiat asiakkaan läsnä ollessa seuraavasti:
 - Ota yksi sinetöintitarrapari (A ja B) näyteputkien koodausta ja sinetöintiä varten.
 - Kiinnitä sinetöintitarrat näyteputkiin (toiseen putkeen A-tarra ja toiseen B-tarra) siten, että tarra kulkee näyteputken kannen yli (katso kuva alla) ja sen jälkeen liimaa tarran päät putken molemmille sivuille. Kiinnittämisen jälkeen tarraa ei voi/saa enää irrottaa putkesta.
 - Merkitse sinetöintitarrojen koodinumerot lähetelomakkeen "Sinettitarrojen koodit" -kenttään.

Työpaikan huumeseuonta

20.6.2023 14:53:00

on imeytysliina.

4. Pakkaa näytepullo-
pari minigrip-pussiin, jossa

Näytteenoton dokumentointi ja hyväksyminen

1. Merkitse tarvittaessa lähetelomakkeen *Muita huomioita* -kohtaan mahdolliset näytteenottotilanteen aikana havaitsemasi poikkeavuudet testattavan käyttäytymisessä tai itse näytteessä.
2. Pyydä **testattavaa** lukemaan ja allekirjoittamaan lähetelomakkeiden *Testattavan suostumus ja allekirjoitus* -kenttä, jossa hän suostuu huumetestiin ja hyväksyy näytteenotomenettelyn. Allekirjoitukset otetaan kaikkiin lähetteisiin, vaikka ne olisivat muuten kopiota.
3. Allekirjoita lähetelomakkeiden kohtaan *Näytteenoton valvojan allekirjoitus*.
4. Yksi lähetelomake annetaan testattavalle tositteeksi.
5. Yksi lähetelomake toimitetaan näytteiden kanssa Synlab-Yhtyneet Medix laboratorioihin.
6. Yksi lähetelomake lähetetään aluelaboratorion toimistoon laskutuksen tarkistamista varten. Jos työterveyshuolto paikallisesti sopien tarvitsee kopiota lähetelomakkeesta, sille toimitetaan kopio.
7. Kuittaa näyte otetuksi.
8. Syötä paikallisesti sovittuun Yhtyneet Medix työjonoon näyte tehdyksi (1. Tehty), jolloin tutkimuksen pyytäjää laskutetaan automaattisesti.

Lähetelomake on täytettävä huolellisesti, jokainen kohta. Näyte hylätään, mikäli lähete ei ole täytetty oikein!

Näytteiden lähetys testauslaboratorioon

Työpaikan huumeseuonta

20.6.2023 14:53:00

1. Pakkaa minigrip-pusseissa olevat näytepulloparit ja yksi lähetelomake sinetöitävään kuljetuspussiin.
2. Sulje kuljetuspussi siinä olevien ohjeiden mukaan.
3. Pakkaa kuljetuspussi keltamusta-raitaiseen pahviseen lähetyspakkaukseen.
4. Lähetyslaatikkoa säilytetään postitukseen saakka laboratorion kylmätilassa (2-8 °C), johon ulkopuolisilla ei ole mahdollisuutta päästä.
5. Näytteet postitetaan Synlab-Yhtyneet Medix Laboratorioihin:
Synlab/Yhtyneet Medix Laboratoriot Oy
Kivihaantie 7
00310 Helsinki

Tulosten vastaanminen ja laskutus

Synlab-Yhtyneet Medix Laboratoriot lähettää vastauksen suoraan tutkimuksen pyytäjälle, kun pyytäjä ja viimekädessä näytteenoton valvoja ovat huolehtineet, että lähetelomakkeen oikeassa yläkulmassa on työterveyshuollon osoite, jonne vastaus halutaan lähettää. Tällöin ISLAB ei saa tulosta haltuunsa.

Kun Synlab-Yhtyneet Medix Laboratorioiden lasku on tullut ISLABiin, toimisto tekee laskun tarkistuksen lähetetietojen perusteella.

Tuloksen riitauttaminen

Testattava voi testituloksen oikeellisuuteen liittyvästä syystä riitauttaa varmistetun positiivisen testituloksen ja vaatia B-näytteen analysointia 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin hän on saanut tiedon varmistetusta positiivisesta testituloksesta. Riitauttaminen on tehtävä siihen terveydenhuollon toimintayksikköön, josta huumausainetestä koskeva tutkimuslähete on annettu. Pyytäjä on yhteydessä Islabin laboratorioon, joka ottaa yhteyttä Synlab-Yhtyneet Medix Laboratorioon.